

Kunskapsproduktion och kunskapsanvändning – Politik, perspektiv och praktik i socialt arbete

Kunskap är förstås ett helt centralt begrepp inom forskning i socialt arbete, då denna verksamhet brukar definieras i termer av systematiska aktiviteter i syfte att ta fram ny kunskap. Med preciseringen socialt arbete följer dock att denna produktion inte enbart handlar om fördjupning och breddning av det kognitiva kapitalet inom ämnet, utan om kunskap satt i rörelse – om kunskap och handling i förening.

Det går att närma sig kunskapsfrågan från vetenskapsteoretisk utgångspunkt och ställa frågor om möjligheten till att nå en objektiv och värderingsfri kunskap, hur kunskap förhåller sig till sunt förnuft, normativa uppfattningar och allmänt ”vetande” med flera. I denna kurs lämnar vi dock denna diskussion för att istället fokusera på hur kunskap kan tas fram för användning i det sociala arbetets praktik. Inte sällan är denna ambition förknippad med en ambition av att utveckla och förbättra arbetet i syfte att de klienter eller brukare som verksamheten kommer i kontakt med ska få ett så välfungerande och genomtänkt stöd som möjligt.

Med denna ambition kommer vi i kursen att arbeta i tre, delvis överlappande, spår: *forskningsinitierad kunskapsutveckling*, *praktiknära kunskapsutveckling* och *forskarstött utvecklingsarbete*.

Det första spåret, *forskningsinitierad kunskapsutveckling*, avser de former och föresatser som kan urskiljas i då initiativet till stor del drivits fram och formulerats av olika forskare. Här kommer vi koncentrera oss kring frågor förknippade framförallt med den evidensbaserade praktiken – såväl när det handlar om vad den omfattar som de utmaningar och den kritik den utsatts för i förhållande till det sociala arbetet.

Den andra spåret, *praktiknära kunskapsutveckling*, koncentreras vid hur forskning kan bedrivas i nära samspel med praktiken och dem som är involverade i den. Vi kommer här att se till de bedömningsprocesser som sker när det handlar om att föreslå en viss insats för en viss individ, och vad en kunskapsutveckling som kan göra nytta för brukare kan innebära.

Det tredje spåret, *forskarstött utvecklingsarbete*, avser det samspel som sker eller borde ske när forskare och praktiker arbetar i ett partnerskap för utvecklingen av det sociala arbetet. Här kommer frågor in som behandlar vad samskapande av kunskap avser, hur ett systematiskt arbete för förbättringar kan bedrivas samt hur brukare kan involveras i utvecklingsarbetet.

Undervisningsformer

Kursen omfattar två huvudsakliga former: digitala föreläsningar (vissa i hybridform) som är öppna för fler än kursdeltagarna och internat enbart för de senare. Kursdeltagarna förväntas delta vid samtliga moment då de olika momenten avses fungera som en helhet.

Studenterna kommer att kunna delta aktivt inom samtliga moment, vid de digitala föreläsningar genom att kunna ställa frågor och kommentera det som presenteras

och vid internaten genom egna presentationer och kommenterande medstudenternas arbeten samt i diskussioner med och kring presentationer från inbjudna gäster.

Forskningsinitierad kunskapsutveckling

Detta spår innefattar tre föreläsningar och ett internat. Två av föreläsningarna sker innan och en efter internatet. Vid den första föreläsningen tar professor i socialt arbete Sune Sunesson upp hur kunskap har förstått och vilka positioner som kan noteras i kampen om det sociala arbetets kunskapsutveckling. Sunesson har under många år fungerat som en central person i diskussionen om kunskapsutvecklingen i och för socialt arbete. Därefter bjuds in deltagarna in till en föreläsning som innebär en exposé över den evidensbaserade praktiken framväxt som idé och vilka utgångspunkter som finns för denna. Mårten Sager, docent i vetenskapsteori och ansvarig för ett masterprogram i evidensbaserad praktik står för denna. Ytterligare en föreläsning tillhör tematiken där professorer i socialt arbete, Tommy Lundström, fördjupar diskussionen kring den forskningsinitierade kunskapsutvecklingen. Han har engagerat sig aktivt i hur debatten först och då återkommit med kritik mot en förenklad syn på vad en evidensbaserad praktik kan innebära och vad som denna kräver. Denna föreläsning kommer att vara framåtblickande: vad krävs då för att socialt arbete ska bli kunskapsbaserat och vad innebär en sådan?

Internat 1

Inom ramen för detta internat arbetar vi under temat vad en evidensbaserad praktik kan innebära i den egna praktiken. Dag 1 kommer utrymme ges till presentationer från våra gäster: Tina Olsson, docent i socialt arbete från Göteborgs universitet samt Alexander Björk, doktor i socialt arbete vid Stockholms universitet. Dessa personer kommer också att delta under dag 2 för att medverka i gruppens diskussioner.

Tina Olsson har mångårig erfarenhet av att arbeta med kunskapsutveckling för det sociala arbetet och har deltagit i och ansvarat för en rad effektstudier. Hon har även skrivit om implementeringsfrågor och har ett starkt engagemang i hur det sociala arbetets kunskapsbas kan utvecklas.

Alexander Björks forskningsintresse rör bland annat standardisering och användning av olika bedömningsinstrument inom socialtjänsten. I sin avhandling undersökte han dessa frågor inom ramen för socialtjänstens verksamhet för personer med missbruks- eller beroendeproblematik. Han kom fram till att ledningen och organiseringsmetoderna stod i motsättning eller försvårade för ett arbete i linje med en evidensbaserad praktik.

Under internatet kommer kursdeltagarna också att presentera självständigt författade paper, vilka behandlas i seminarieform. Här ska studenterna med stöd av föreläsningar och kurslitteraturen diskutera förutsättningarna för en forskningsinitierad kunskapsutveckling/evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Texten ska omfatta 4–5000 ord, vara välstrukturerad och innehålla såväl en redovisning av centrala perspektiv och diskussioner inom området samt en egen reflektion kring vad dessa innebär för socialtjänstens praktik.

Litteratur tillhörigt perspektivet:

- Björk, A. (2017). Mot en situerad standardisering inom socialtjänsten. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 3-4, 2017)
- Brante, T. (2011). Professions as science-based occupations. *Professions & Professionalism*, 1: 4-20.

- Bohlin, I., & Sager, M. (2011). *Evidensens många ansikten : evidensbaserad praktik i praktiken*. Lund: Arkiv. (150 s)
- Drisko, J.W. & Grady, M.D. (2015). Evidence-based practice in social work: a contemporary perspective. *Clinical Social Work Journal*, 43, 274-282. (9 pp)
- Fraser, M.W., & Galinsky, M.J. (2010). Steps in intervention research: designing and developing social programs. *Research on Social Work Practice*, 20(5), 459-466. (8 pp)
- Grady, M.D., Wikke, T., Putzu, C., Field, S., Hill, J., Bledsoe, S.E., Bellamy, J., & Massey, M. (2018). Recent social work practitioners' understanding and use of evidence-based practice and empirically supported treatments. *Journal of Social Work Education*, 54(1), 163-179. (18 pp)
- Gottfredson, D.C., Cook, T.D., Gardner, F.E.M., Gorman-Smith, D., Howe, G.W., Sandler, I.N., & Zafft, K.M. (2015). Standards of evidence for efficacy, effectiveness, and scale-up research in prevention science: next generation. *Prevention Science*, 16(7), 893-926. (34 pp)
- Lidström, A. (2021). EBP och verksamhet med personligt ombud: Formaliseringar och objektiviteter. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(1), 95-118. (20 s)
- Nilsson, K. & Sunesson, S. (1988). *Konflikt, kontroll, expertis. Att använda social forskning*. Arkiv förlag.
- Pistone, I., Lidström, A., Bohlin, I., Schneider, T., Zuiderent-Jerak, T., & Sager, M. (2021). Evidence-based practice and management-by-knowledge of disability care: rigid constraint or fluid support?. *Evidence & Policy: A Journal of Research, Debate and Practice*.
<https://doi.org/10.1332/174426421X16390538025881>. (19 s.)

Praktiknära kunskapsutveckling

Här kommer vi att tematisera vad det kan innebära att bedriva kunskapsutveckling i samspel mellan praktik och akademi. Temat innefattar två öppna föreläsningar och ett internat. Föreläsningarna kommer att ges av Ulrika von Thiele Schwartz, professor i psykologi och verksam vid Mälardalens högskola och Karolinska institutet. Hennes forskningsområde, som hon kommer att behandla under sin presentation, berör hur forskningsresultat ska kunna komma till praktisk användning och har undersökt olika former för hur detta kan stödjas. Den andra öppna föreläsningen ges av Åsa Hedberg Rundgren, medicine doktor och som idag är direktör och vetenskaplig ledare vid forsknings- och utvecklingsmiljön Äldrecentrum, och ordförande inom organisationen för Sveriges FoU-miljöer inom Vårldensområdet. I sin presentation kommer Hedgren Rundgren att uppehålla sig vid hur brukare kan bli en viktig del av när kunskap tas fram och används i det sociala arbetet.

Internat 2

Vid detta internat arbetar vi under temat Att bedriva kunskapsutveckling i samspel mellan praktik och akademi: former, villkor och möjligheter. Under dag 1 ges utrymme för föreläsningar från våra seniora forskare: Gunilla Avby, fil.dr och docent i pedagogik vid Stockholms universitet. Gunillas teoretiska expertis berör främst kunskapsanvändning och lärande i arbetet med särskilt fokus på förutsättningar för lärande och utveckling av professionell expertis. Gunilla kommer att föreläsa under rubriken *En kunskapande socialtjänst och ledarskapets betydelse*. Kerstin Svensson, professor i socialt arbete, Lunds universitet kommer att

diskutera teorins roll i kunskap i socialt arbete och ge exempel på arbete med att synliggöra teori och kunskaper ur det praktiska arbetet, tillsammans med yrkesverksamma på området. Som tredje del kommer vi också att diskutera hur samverkan mellan forskare och praktiker kan inverka på brukare/klienter. Lars Plantin, professor i socialt arbete, Malmö Universitet kommer tillsammans med Kerstin Svensson att föreläsa om ett gemensamt forskningsprojekt inom forskarskolan FYS som har fokus på *Förutsättningarna för en ökad kunskapssamverkan mellan lärosätena och socialtjänsten*.

Under internatet kommer varje doktorand att muntligt presentera en reflektion över de två inledande öppna föreläsningarna i detta block kring praktisknära kunskapsutveckling samt litteraturen för internatet och relatera detta till det egna forskningsprojektet. Presentationen skall bara vara ca 10 min och efterföljs av gemensam diskussion. För de kursdeltagare som inte närvarar vid internatet genomförs uppgiften istället skriftligt.

Litteratur tillhörigt perspektivet:

Johnsson, E. & Svensson, K. (2005) Theory in social work—some reflections on understanding and explaining interventions. *European Journal of Social Work*, 8:4, 419-433, DOI: 10.1080/13691450500314442

Avby, G. (2022), An integrative learning approach: combining improvement methods and ambidexterity, *The Learning Organization*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.1108/TLO-10-2021-0127>

Ellström, P-E. (2001) Integrating learning and work: problems and prospects. *Human resource development quarterly*, 12(4). <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.1002/hrdq.1006>

Avby, G. (2018) En lärande socialtjänst. I *Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst* SOU 2018:32.

Avby, G. (2016) Att genom reflektion organisera för en medveten och kunskapsrik praktik. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 21, nr2-3. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1435>

Forskarstött utvecklingsarbete

I den avslutande tematiken kommer vi närma oss frågor kring där forskare ingår i praktiskt utvecklingsarbete tillsammans med praktik, och/eller brukare. Här blir frågor om partnerskap mellan akademi och praktik, implementering och förbättringsarbete samt även den kunskapsproduktion som äger rum i samskapande processer centrala. Forskaren bedriver här alltså inte enbart forskning om praktisknära frågeställningar, i nära kontakt med praktiken eller för den skull vill bidra med metoder och idéer om verksamhetsformer utan befinner sig tillsammans som aktör för utvecklingen av det sociala arbetet. Tre öppna föreläsningar kommer att relatera till tematiken.

Anna Gupta är professor vid University of London och kommer att ta upp frågor om hur kunskap kan samproduceras med brukare, men också vad forskaren i socialt arbete kan ställas inför i form av ställningstaganden: vem och vad är forskningen till

för? Urban Markström är professor i socialt arbete vid Umeå universitet och har intresserat sig för frågor kring implementering samt hur arbetet med personer med psykisk ohälsa kan förbättras. Under sin föreläsning kommer han att uppehålla sig vid implementeringens roll vid utvecklingsarbete. Brukarens ställning och medverkan är, eller borde vara, central i forskningen inom socialt arbete. Vad detta innebär i form av metoder och även teoretiska perspektiv kommer att behandlas av professor emeritus i socialt arbete vid Lunds Universitet och Linnéuniversitetet, Verner Denvall.

Internat 3

Det tredje internatet kommer att lyfta fram vad det kan innebära att arbeta med forskarstött utvecklingsarbete. Internatet kommer att innefatta såväl föreläsningar som arbete i workshop där vi tillsammans utvecklar idéer kring hur den egna forskarrollen kan se ut där man arbetar i partnerskap med praktiken, eller själv är anställd inom socialtjänsten. Anna Melke är doktor i offentlig förvaltning och har under många år arbetat inom FoUiVÄst/GR med frågor om hur det sociala arbetet kan utvecklas i nära samspel mellan forskning och praktik. Hon kommer att ge perspektiv på vad ett sådant arbete kan innebära och ge exempel från olika former av uppläggning. Torbjörn Forkby, professor i socialt arbete vid Linnéuniversitetet kommer att komplettera med en föreläsning om synsätt och perspektiv på hur kunskapsallianser kan bildas för det sociala arbetets utveckling. Under hans föreläsning kommer bland annat erfarenheter från forskningsprogrammet Connected Children att användas för att belysa centrala utmaningar och möjligheter.

Under internatet kommer deltagarna också att presentera ett självständigt arbete som drar samman kursens teoretiska perspektiv och praktiska tillämpningar till en plattform för den egna rollen och metodiken en konkret utmaning. Förslag på vilka sådana utmaningar kan vara kommer att ges från kursledningen, men möjlighet finns också att utveckla ett eget fall. Tanken med uppgiften är att kursdeltagarna efter avslutad kurs ska ha en välgrundad idé om hur de ska kunna arbeta med utvecklingen av det sociala arbetet med utgångspunkt från forskningsbaserad kunskap. Uppgiften ska vara välstrukturerad, på ett relevant sätt relatera till kurslitteraturen och på ett initierat sätt diskutera de utmaningar som finns för ett forskarstött utvecklingsarbete samt ange möjliga sätt att hantera dessa. Texten ska omfatta 4–5000 ord.

Litteratur tillhörigt perspektivet:

- Ahnberg, E., Lundgren, M., Messing, J., & von Schantz Lundgren, I. (2010). Följeforskning som företeelse och följeforskarrollen som konkret praktik. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 16(3), 55-66. (11 sid)
- Andersson, A.-C. (Kommande). *Förändring för förbättring. Kunskapsöversikt om förbättringsarbete inom hälso- och välfärdssektorn*. Växjö: Linnéuniversitetet.
- Fixsen, D. L., & Ogden, T. (1890). Implementation Research, Practice, and Policy. *Zeitschrift für Psychologie*, 222(1), 2014
- Nilsen, P., Thor, J., Bender, M., Leeman, J., Andersson-Gäre, B., & Sevdalis, N. Bridging the silos: a comparative analysis of implementation science and improvement science. *Frontiers in Health Services*, 18. doi: 10.3389/frhs.2021.817750 (13 s)
- Åhlfeldt, E. (2017). *Hållbart utvecklingsarbete i vård och omsorg: Ett institutionellt perspektiv på projekt i en professionell och byråkratisk kontext* (Vol. 724). Linköping University Electronic Press. (urval av sidor...).

Litteratur

- Ahnberg, E., Lundgren, M., Messing, J., & von Schantz Lundgren, I. (2010). Följeforskning som företeelse och följeforskarrollen som konkret praktik. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 16(3), 55-66. (11 sid)
- Andersson, A.-C. (Kommande). *Förändring för förbättring. Kunskapsöversikt om förbättringsarbete inom hälso- och välfärdssektorn*. Växjö: Linnéuniversitetet.
- Avby, G. (2018) En lärande socialtjänst. I Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst *SOU 2018:32*.
- Avby, G. (2016) Att genom reflektion organisera för en medveten och kunskapsrik praktik. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 21, nr2-3. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1435>
- Avby, G. (2022), An integrative learning approach: combining improvement methods and ambidexterity, *The Learning Organization*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.1108/TLO-10-2021-0127>
- Björk, A. (2016). *Evidence-based practice behind the scenes*. Dep of social work. Stockholms universitet. (70 s.)
- Bohlin, I., & Sager, M. (2011). *Evidensens många ansikten : evidensbaserad praktik i praktiken*. Lund: Arkiv. (150 s)
- Brante, T. (2011). Professions as science-based occupations. *Professions & Professionalism*, 1: 4-20.
- Drisko, J.W. & Grady, M.D. (2015). Evidence-based practice in social work: a contemporary perspective. *Clinical Social Work Journal*, 43, 274-282. (9 pp)
- Ellström, P-E. (2001) Integrating learning and work: problems and prospects. *Human resource development quarterly*, 12(4). <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.1002/hrdq.1006>
- Fixsen, D. L., & Ogden, T. (1890). Implementation Research, Practice, and Policy. *Zeitschrift für Psychologie*, 222(1), 2014.
- Fraser, M.W., & Galinsky, M.J. (2010). Steps in intervention research: designing and developing social programs. *Research on Social Work Practice*, 20(5), 459-466. (8 pp)
- Grady, M.D., Wikke, T., Putzu, C., Field, S., Hill, J., Bledsoe, S.E., Bellamy, J., & Massey, M. (2018). Recent social work practitioners' understanding and use of evidence-based practice and empirically supported treatments. *Journal of Social Work Education*, 54(1), 163-179. (18 pp)
- Gottfredson, D.C., Cook, T.D., Gardner, F.E.M., Gorman-Smith, D., Howe, G.W., Sandler, I.N., & Zafft, K.M. (2015). Standards of evidence for efficacy, effectiveness, and scale-up research in prevention science: next generation. *Prevention Science*, 16(7), 893-926. (34 pp)
- Johnsson, E. & Svensson, K. (2005) Theory in social work—some reflections on understanding and explaining interventions. *European Journal of Social Work*, 8:4, 419-433, DOI: 10.1080/13691450500314442
- Lidström, A. (2021). EBP och verksamhet med personligt ombud: Formaliseringar och objektiviteter. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(1), 95-118. (20 s)
- Nilsen, P., Thor, J., Bender, M., Leeman, J., Andersson-Gäre, B., & Sevdalis, N. Bridging the silos: a comparative analysis of implementation science and improvement science. *Frontiers in Health Services*, 18. doi: 10.3389/frhs.2021.817750 (13 s)
- Nilsson, K. & Sunesson, S. (1988). *Konflikt, kontroll, expertis. Att använda social forskning*. Arkiv förlag.
- Pistone, I., Lidström, A., Bohlin, I., Schneider, T., Zuiderent-Jerak, T., & Sager, M. (2021). Evidence-based practice and management-by-knowledge of disability care: rigid constraint or fluid support?. *Evidence & Policy: A*

Journal of Research, Debate and Practice.
<https://doi.org/10.1332/174426421X16390538025881>. (19 s.)
Åhlfeldt, E. (2017). *Hållbart utvecklingsarbete i vård och omsorg: Ett institutionellt perspektiv på projekt i en professionell och byråkratisk kontext* (Vol. 724). Linköping University Electronic Press. (urval av sidor...).